

Spolufinancováno
Evropskou unií

Ministerstvo
pro místní rozvoj

Návrh participativního sběru informací – Karlovy Vary

leden 2026

Spolufinancováno
Evropskou unií

Ministerstvo
pro místní rozvoj

Základní informace

Název projektu: Centrum podpory a rozvoje aktivit směřujících k desegregaci v území

Číslo projektu: CZ.03.02.02/00/22_004/0003844

Název výstupu: Návrh participativního sběru informací – Karlovy Vary

Typ výstupu: Návrh participativního sběru informací

Datum vyhotovení: leden 2026

Řešitelský tým: Zuzana Černá, Ph.D.; Alena Černá

Obsah

Úvod	2
Participativní sběr dat	4
Institucionální a technické nastavení sběru dat	9
Mapování domácností dle situace a potřeb	12
Mapování domácností – rozdělení rolí sběru dat.....	17
Závěr	21

Úvod

Desegregační plán Karlových Varů je doporučující materiál zpracovaný Odborem pro sociální začleňování MMR (OSZ MMR) k desegregaci ubytovny Drahomíra v Kollárově ul. 539/13, jejíž uzavření je dlouhodobě plánováno. Jedná se o souhrn doporučení, která mohou sloužit jako podpora pro strategické rozhodování a nastavování meziinstitucionální spolupráce.¹ Pro úspěšnou implementaci desegregačního plánu je nezbytné udržet v rovnováze tři oblasti: 1. jasné určení cílové skupiny – tedy *mapování* počtu a potřeb domácností k relokaci; 2. *dostupnost vhodných bytů pro relokaci* a 3. *dostupnost odborné podpory* z řad pracovníků sociálních služeb, pracovníků v sociálních službách a terénních asistentů.²

Dokument navrhuje, aby v rámci desegregace vznikl model tří provázaných pracovních skupin (PS). *Řídící pracovní skupina* (ŘPS), která je složena z politického vedení města (např. primátor, náměstek pro sociální nebo majetkovou oblast). Jejím primárním cílem je řešení strategických kroků spojených s uzavřením ubytovny Drahomíra. *PS Koordinace politik desegregace* (PS KPD) je složena ze zástupců neziskových organizací (NNO), Kontaktního místa pro bydlení (KMB), sociálního odboru a dalších relevantních aktérů. PS se zaměřuje především na oblast sociální práce s domácnostmi (podpora domácností, prevence ztráty bydlení, dluhová problematika a terénní práce v lokalitě). *PS pro podporu domácností* (PS POD) je malou skupinou složenou z Odboru sociálních věcí a konkrétní NNO pracující s domácnostmi v dotčené budově. PS se zaměřuje především na mapování obyvatel před relokací, individuální práci s domácnostmi v rámci desegregačního procesu a stabilizaci domácností po přesunu do nového bydlení. PS jsou svolávány a koordinovány např. *manažerem sociálního začleňování* (SZ).³

Participativní sběr dat reflektuje Desegregační plán pro Karlovy Vary a navrhuje zapojeným aktérům sběr takových dat, která jsou vhodná k vyhodnocení procesu realizace opatření v území, identifikace rizik a plánování následných kroků. Součástí je návrh sebeevaluačních mechanismů, které slouží především k tomu, aby jednotliví aktéři lépe porozuměli svým rozhodnutím a překážkám v jejich praktické implementaci a zlepšovali tak vědomě svou praxi jak směrem k implementaci jednotlivých opatření, tak

---

¹ Desegregační plán pro Karlovy Vary. s.4.

² Desegregační plán pro Karlovy Vary. s.9.

³ Desegregační plán pro Karlovy Vary, s. 14.

směrem ke spolupráci s dalšími aktéry. V neposlední řadě jsou navrženy otázky k *Mapování domácností* a rozdělení rolí v rámci sběru dat. Jsou zmíněny výhody i nevýhody předestřených možností.

Participativní sběr dat

Participativní sběr dat slouží především k evidence-based řešení v procesu desegregace vybraného území. Sesbíraná data se mohou stát nejen legitimní oporou pro politická rozhodnutí, ale napomáhají také identifikovat možná rizika v realizaci přijatých opatření. Mají tedy potenciál eliminovat konfliktní zásahy v území. Různí aktéři nabízejí rozmanité perspektivy pohledů, což **poskytuje plastičtější obraz lokality**. Tento přístup je u segregovaných území klíčový. Zatímco statistiky jsou úzce zaměřené a nepostihnou problematiku v celé její šíři (např. faktický stav bytů, bující obchod s chudobou, vztahy v sousedství apod.), data poskytnutá různými aktéry výrazně pomáhají **lepšímu zacílení a prioritizaci opatření a prevenci reprodukce segregace**. Např. soubor dat poskytnutý přímo obyvateli napomáhá plánovat přesuny a nové bydlení tak, aby došlo k prevenci vzniku nových sociálně vyloučených lokalit.

Participativní sběr dat rozmanitými aktéry v území má též **potenciál posílit pocit spoluodpovědnosti** za vypracovaný desegregační plán a jeho následné naplňování. Aktéři se společně podílí na definici problémů a potřeb lokality, čímž se zvyšují šance, že přijatá opatření nebudou vnímána jako násilný zásah proti obyvatelům lokality nebo okolí.

Následující tabulka schematicky popisuje následující kategorie: fáze desegregačního plánu, oblast sběru (dat), aktéry sběru, typ dat, metoda (nástroj) sběru dat, periodicita, výstup/indikátor, vazba na rozhodování. Periodicita sběru dat je orientační údaj, který bude upravován na základě aktuální situace v území. Pravidelné vyhodnocování sesbíraných dat povede: a) ke zpětné reflexi již proběhlých procesů v rámci desegregace ubytovny Drahomíra v ul. Kollárova 539/13; b) vyhodnocení rizik a bariér, které v rámci procesu nastaly a identifikaci rizik a bariér, které v budoucích krocích mohou nastat; c) k přesnému plánování anebo redefinici bezprostředně následujících implementačních kroků; d) k revizi desegregačního plánu.

FÁZE DSG PLÁNU	OBLAST SBĚRU	AKTÉR SBĚRU	CO SE SBÍRÁ	METODA/NÁSTROJ	PERIODICITA	VÝSTUP/INDIKÁTOR	VAZBA NA ROZHODOVÁNÍ
Mapování ubytovaných osob	Domácnosti – mapování	Odbor sociálních věcí	Počet osob/domácností; věk, počet dětí; příjmy, dluhy; pracovní status; zdravotní/sociální problémy; zkušenost s pronajímateli; obavy ze stěhování; preference lokality.	Vstupní sociální šetření (Odbor sociálních věcí)	Jednorázově	Databáze osob s profilem potřeb (Odbor sociálních věcí); seznam domácností s dělením dle kategorie (nízká, střední, vysoká intenzita podpory).	Rozhodnutí o počtu osob, kterých se relokace týká; návrh individuální podpory; identifikace klíčových bariér
Kategorizace osob na základě mapování	Domácnosti – strategie podpory	Odbor sociálních věcí; Manažer SZ; NNO; mikrotýmy.	Zařazení domácností do kategorií (samostatné bydlení, střední – intenzivní podpora); zdůvodnění kategorie; přidělená NO.	Workshop mikrotýmu s domácností; vyplnění formuláře klienta	Jednorázově + aktualizace dle potřeby	Strukturovaný seznam domácností dle kategorií; seznam individuálních plánů podpory; evidence rozhodnutí mikrotýmu.	Přidělování domácností NNO; nastavení intenzity a typu služby; úprava v čase dle vývoje.
Zabydlování – sledování	Domácnosti – stabilita v novém bydlení	Mikrotýmy (Odbor sociálních věcí; NNO); Manažer SZ	Průběh stěhování; počáteční problémy (administrativní, majetkové); první dojmy z bytu a lokality; počáteční konflikty; dostupnost služeb.	Zápis o průběhu stěhování v kartě domácností	Měsíčně v prvních 3 měsících, dále 1× za 3 měsíce	Průběžný deník mikrotýmu se zápisy; soubor individuálních plánů s aktualizacemi; počet stabilizovaných domácností.	Nastavení typu a intenzity podpory; identifikace rizik selhání podpory.
Mapování kapacit NNO	Sociální služby - dostupnost	Odbor sociálních věcí; NNO; Koordinátor SZ.	Počet terénních sociálních pracovníků, kapacita asistence, pokrytí lokality.	Anketa u NNO; analýza kapacity; skupinové setkání PS KPD	Měsíčně (průběžné ověřování)	Přehled dostupných kapacit NNO dle kategorií domácností; seznam poskytovaných služeb.	Rozhodnutí o intenzitě podpory; alokační seznam NNO; možné posílení sociálních služeb ze strany města/kraje.

Mapování bytového fondu	Bytový fond - dostupnost	Město (Odbor majetku, Odbor sociálních věcí, KMB, Manažer SZ)	Počet bytů dle typu, lokality, technického stavu, vlastnictví; obsazenost; průměrný nájemní podíl v lokalitě.	Analýza evidence bytů (obsahující soukromý i veřejný bytový fond)	Jednorázově a následně průběžná aktualizace dle potřeby (zvláště soukromého sektoru)	Databáze bytového fondu s kategorizací; počty vhodných bytů pro DSG; socioekonomické profily lokalit.	Rozhodnutí o alokaci bytů; úprava cílů relokace (počet osob); návrh zásad sociálního mixu.
Aktuální dostupné kapacity bytového fondu	Bytový fond - připravenost	Město; Odbor majetku; KMB	Technický stav městských bytů, vybavení, plynulost přechodu bytu z evidence do obsazení.	Fyzická kontrola; seznam čekajících domácností; formuláře o technickém stavu bytů	Jednorázově a následně aktualizace dle potřeby	Aktuální seznam volných bytů; čas od inspekce k obsazení.	Rozhodnutí o rychlosti/tempu relokace; nastavení podpory.
Propojení osob s byty	Domácnosti - párování domácností s byty	Manažer SZ; Odbor sociálních věcí; Odbor majetku; NNO; vlastníci soukromých bytů	Konkrétní nabídka bytu pro konkrétní rodinu.	Zápis; podepsaná dohoda o přidělení	Dle nastaveného harmonogramu	Rozhodnutí rady o přidělení konkrétního (městského) bytu; seznam domácností s konkrétními byty a termíny stěhování, uzavřené nájemní smlouvy.	Oprávnění k procesu stěhování; plánování operativního průběhu relokace
Evaluce – Roční revize plánu	Implementace – systémový pohled	Koordinátor SZ; Odbor sociálních věcí; zapojené NNO; vedení města; Odbor majetku; OSZ MMR.	Stav naplňování všech etap; změny v počtech (bytů, domácností, kapacity NNO); výsledky participativního sběru; dopad na principy DSG (segregace, stabilita, zplnomocnění); sebeevaluace aktérů (spolupráce, data, rozhodování)	Kompilace dat z PS; workshop sebeevaluace PS; analytická zpráva; audit procesů	1× ročně	Souhrnná zpráva o naplňování DSG plánu; seznam revizí a opatření; nový harmonogram etap; sebeevaluační feedback od partnerů	Revize DSG plánu; úpravy harmonogramu.

Součástí přehledu oblastí je *evaluace*, kterou je myšlena nejen průběžná evaluace procesů, ale také **sebeevaluace**. Sebeevaluační data jsou rovnocennými výstupy vedle tzv. „tvrdých“ dat z monitoringu domácností, bytového fondu apod. a mohou být zohledněna v aktualizaci desegregačního plánu. Samotný sebeevaluační proces může mít následující podoby:

Individuální sebeevaluace aktérů	<p>Stručný sebehodnotící formulář zaměřený na:</p> <ul style="list-style-type: none"> → Naplnění své role (co jsme plánovali dělat x co jsme reálně dělali) → Spolupráce s ostatními aktéry (co fungovalo či nefungovalo) → Práce s daty (jak sbíráme a sdílíme informace) → Rizika a návrhy na úpravy procesu. 	<p>1x 6 měsíců</p> <p>Výstup: krátký sebeevaluační dotazník</p>	<p>Koordinátor určený k vyhodnocení sebeevaluace (např. zástupce města, OSZ MMR či jiného z aktérů)</p>
Týmová reflexe pracovních skupin	<ul style="list-style-type: none"> → Krátké sdílení hlavních zjištění z individuálního sebehodnocení → Společná identifikace toho, co z vnitřního fungování PS podporuje/komplikuje cíle (např. rozhodování, řízení času, sdílení dat, agenda apod.) → Formulace zlepšovacích kroků (např. zapojení 	<p>1x 6 měsíců (v rámci konání pravidelných setkání PS lze zařadit bod sebevaluace</p> <p>Výstup: krátká zpráva</p>	<p>Koordinátor určený k vyhodnocení sebeevaluace (např. zástupce města, OSZ MMR či jiného z aktérů)</p> <p>Př. nezávislý facilitátor.</p>

	chybějícího aktéra; změna způsobu práce s daty apod.)		
Společný sebeevaluační workshop (všichni zástupci klíčových aktérů vč. škol)	<p>→ Krátké seznámení s agregovanými výstupy individuálních a týmových sebeevaluací + základní data (proces relokace, situace v domech, veřejný prostor)</p> <p>→ Práce ve smíšených skupinách s tématy: - daří se nám naplňovat vytyčené cíle; co nás v naplňování cílů brzdí; co může naše organizace udělat pro hladší průběh</p>	1x za rok Výstup: Krátká společná sebeevaluační zpráva aktérů obsahující např. priority změn v jejich vlastním fungování	Koordinátor určený k vyhodnocení sebeevaluace (např. zástupce města, OSZ MMR či jiného z aktérů)
Reflexivní sebeevaluace	Jednotliví aktéři si dělají krátké reflexivní zápisy po schůzkách PS, po workshopu, po práci v terénu (neboli terénní deník) zaměřující se na to, co fungovalo, co nikoli, co příště změnit. Zápisy mohou být strukturovány např. dle reflektivního modelu Gibbse (popis situace – pocity – zhodnocení – analýza – závěr – akční plán – co příště změním). Části	Pravidelně Výstupy: Osobní terénní deníky	Jednotliví aktéři v území.

	deníků mohou být sdíleny v rámci skupiny.		
--	---	--	--

Institucionální a technické nastavení sběru dat

Participativní sběr dat v Karlových Varech je úzce navázán na dokument Desegregační plán pro Karlovy Vary a slouží ke sledování a plnění cílů definovaných plánem a k průběžné revizi strategických aktivit. Systém je budován participativně tzn. jednotliví aktéři se podílejí na formulaci indikátorů, které odrážejí jejich perspektivu a potřeby v území.

Organizace	Role	Odpovědnost / Implementace
Vedení města Karlovy Vary	<ul style="list-style-type: none"> → Poskytuje formální záštitu a podmínky pro naplňování desegregačního plánu. → Podporuje zapojené aktéry. → Účastní se formulování vizí a strategických cílů na základě datových zdrojů. → Vyjednáva podporu k navrženým opatřením a aktivitám. 	<ul style="list-style-type: none"> → Aktivně podporuje realizaci opatření a aktivit v rámci implementace na základě sesbíraných a analyzovaných dat. → Vystupuje v oficiálním vyjednávání např. se soukromými vlastníky bytového fondu.
Odbor sociálních věcí	<ul style="list-style-type: none"> → Provádí sběr dat prvotního mapování rodin. → Komunikuje a koordinuje zapojené NNO. 	<ul style="list-style-type: none"> → Držitel sebraných dat. → Odpovídá za GDPR u sebraných dat. → V rámci PS nastavuje indikátory za oblast sociální práce.

Odbor majetku města	<ul style="list-style-type: none"> → Zpracovává analýzy k dostupnosti soukromého a městského bytového fondu. 	<ul style="list-style-type: none"> → Nastavuje indikátory za oblast bytového fondu.
Manažer sociálního začleňování	<ul style="list-style-type: none"> → Úzce spolupracuje s vedoucí Odboru sociálních věcí. → Koordinuje a vede PS k desegregačním aktivitám. → Komunikuje se zapojenými NNO. → Sbírá veškerá anonymizovaná data, analyzuje data. 	<ul style="list-style-type: none"> → Na základě analyzovaných dat zpracovává podklady a návrh revizí plánu desegregace. → Navrhuje strategické kroky v oblasti hledání vhodného bydlení. → Koordinuje a informuje zapojené aktéry (svolává PS, zpracovává zápisy apod.).
Zapojené NNO	<ul style="list-style-type: none"> → Aktéři aktivně kooperují mezi sebou navzájem. → Přímá práce s obyvateli desegregovaného domu. → Sběr, anonymizace a interpretace dat v sociální oblasti. 	<ul style="list-style-type: none"> → Provádějí odbornou analýzu problémů. → Na základě sebraných dat navrhují strategii intervence. → Reflektují aktuální vývoj, provádějí průběžný monitoring, nabízejí odbornou podporu. → Navrhují konkrétní aktivity a opatření, odborně je připomínají.

Technické řešení sběru dat

V rámci participativního sběru dat se často pracuje s citlivými údaji, které sbírají různé organizace (město/obec, NNO, poskytovatelé sociálních služeb apod.). Aby bylo sdílení takovýchto údajů možné, musí být právně ošetřeno jak mezi samotnými účastníky

participativního sběru dat, tak směrem ke skupině, která tato data poskytuje (ti musejí být předem informováni o tom, kdo, za jakým účelem a v jakém rozsahu data sbírá a jak s nimi bude dále nakládáno – tedy zda a v jaké podobě budou data sdílena i se třetí stranou). Organizace, která určuje účel a prostředky sběru dat (např. město/obec) vystupuje jako správce osobních údajů, a tedy nese hlavní odpovědnost za zpracování údajů v souladu s GDPR. Ostatní subjekty (NNO či další externí aktéři) jsou *zpracovateli* dat a jejich činnost musí být ošetřena smlouvou či formou dohody o sdílení dat, která jasně popíše účely zpracování dat, vymezení rolí jednotlivých organizací, bezpečnostní opatření a způsob uplatnění práv osob, jejichž údaje jsou zpracovány. Sdílená data více stranami by měla být buď *pseudoanonymizovaná*⁴ anebo *anonymizovaná*.⁵ Ideálně by se partnerům měla sdílet jen taková data, která pro svou práci skutečně potřebují.⁶

Vzhledem k efektivnímu nakládání s časem v oblasti administrace se doporučuje, aby byla data sdílena skupinově pouze v anonymizované podobě. Data z veřejně dostupných zdrojů budou uložena ve sdílených složkách. Za sběr a držení veřejných či anonymizovaných dat odpovídá např. *manažer SZ* (anebo obdobná pozice).

Návrh uživatelských rolí v systému sběru dat:

- Facilitátoři participativního sběru dat – aktivně sbírají data (např. formou formulářů, rozhovorů, dotazníků) a zároveň svou odborností provázejí CS. Jedná se např. o pracovníky NO, OSVZ či další zapojené aktéry – nemluvíme zde o terénních výzkumnících.
- Správce dat – osoba, u které se data sbíhají. Odpovídá za kvalitu, strukturu a bezpečné uložení dat v rámci týmu.
- Analytik – osoba odpovědná za pravidelné vyhodnocení dat, v nichž hledá souvislosti, trendy a vzorce. Vytváří doporučení pro práci týmu. Zpracovává přehledové výstupy.

---

⁴ Identifikátory jako např. jméno, příjmení, rodné číslo jsou nahrazeny kódem. Existuje klíč (odděleně uložený) s jehož pomocí lze data přiřadit ke konkrétní osobě. Protože pseudoanonymizace je vratný proces, na takto zpracovaná data se vztahuje GDPR.

⁵ Anonymizace dat je nevratný proces. Takto zpracovaná data nepodléhají GDPR.

⁶ Podrobněji např. příručka *Manage data* na <<https://researchdata.se/en/manage-data>>. Dále: <<https://pollution.sustainability-directory.com/term/participatory-data-methods/>>. [cit. 23.1.2025].

- Lokální garant – osoba (instituce), který po skončení projektu nese odpovědnost za provoz systému sběru dat a koordinaci vyhodnocování.

Mapování domácností dle situace a potřeb

Součástí Desegregačního plánu pro Karlovy Vary je pasportizace domácností. Je doporučeno, aby k tomuto kroku došlo poté (anebo souběžně), co budou zmapovány kapacity městského i soukromého bytového fondu, aby bylo zřejmé, že je dostatečná kapacita pro relokaci obyvatel ubytovny Drahomíra. Následuje *návrh* typu dat, která jsou vhodná pro sběr, jehož účelem je mapování situace a potřeb domácností. Následná analýza dat umožní **přesnější zacílení pomoci a potřebné podpory** ohroženým domácnostem. Následující přehled lze využít jako celek nebo jen relevantní část.

Jaká data sbíráme

Vybrána byla klíčová data, jejichž sběr nabídne úplnější přehled o situaci domácností, což následně umožní **přesnější zacílení pomoci a potřebné podpory**.

Počet členů domácnosti

Jedná se o základní údaj, který ovlivňuje hned několik parametrů. Za prvé, počet členů v domácnosti ovlivňuje velikost bytu. Informace napomáhá předcházet situacím, kdy vícečetná domácnost obývá malé prostory, což je z hlediska kvality bydlení nevyhovující. Za druhé, informace podmiňuje nárok na dávky a sociální podporu, jelikož mnoho sociálních programů vychází z počtu osob v domácnosti a jejich společných příjmů. Za třetí, slouží k posouzení finanční zátěže, kdy více členů může znamenat nejen vyšší náklady i příjmy, ale také vyšší riziko bezdomovectví při ztrátě bydlení.

Obec trvalého pobytu jednotlivých členů domácností

Trvalý pobyt určuje, která obec je za danou osobu primárně zodpovědná v otázkách poskytování sociálních služeb, dávek, krizového bydlení anebo sociální práce. Odbory sociální péče mohou často poskytnout obecní bydlení pouze osobám s trvalým pobytem v jejich správním území. Pokud má některá osoba z řešené rodiny trvalý pobyt na jiném území, musí sociální odbor řešit přesun kompetencí mezi obcemi. Informace je také zásadní pro vyplacení dávek.

Dospělí, děti, senioři

Typologie členů domácnosti poskytuje nejen obrázek o složení rodiny, ale v širším kontextu poukazuje na jejich finanční potřeby a aktivitu. **Dospělí** mohou být ekonomicky aktivní, většinou řeší nájemní vztahy a celkové zabezpečení rodiny, ale mohou být také nezaměstnaní, nemocní anebo pečující o osoby blízké. Přítomnost **děti** ukazuje na zvláštní potřebu stability, bezpečí a hygienických podmínek, a to je nejen v oblasti bydlení. Tato kategorie také ukazuje na další finanční potřeby rodiny (např. nákup školních pomůcek, platba kroužků, školních výletů apod.) a možnou sociální podporu (např. pravidelnost školní docházky). Kategorie **seniorů** poukazuje na možnou potřebu bezbariérového bydlení anebo bydlení s pečovatelskou službou (v případě, že senior má omezenou schopnost samostatného bydlení a potřebu zdravotní péče). Přítomnost seniorů v domácnosti dává sociální službě mj. informaci o možném (nikoli nutném) ohrožení osamělostí, tedy sociálním vyloučení či o zdravotních rizicích, které je třeba facilitovat.

Přítomnost zdravotně postižených, osob s dlouhodobým onemocněním, osob se speciálními potřebami.

Přítomnost těchto kategorií osob značí, že bude potřeba vyhledávat byty se specifickými úpravami (např. bezbariérový přístup, speciálně upravenou koupelnu, přítomnost vhodného výtahu apod.). Zároveň se jedná o informaci, že těmto osobám vzniká nárok na různé formy podpory jako např. podpora asistence, pečovatelských služeb nebo příspěvků na péči. Jedná se o skupinu osob se zvýšenou zranitelností vůči ztrátě bydlení, jelikož zdravotně postižení se v případě ztráty bydlení hůře vracejí do stabilní situace a nacházejí nové vhodné bydlení.

Přítomnost jiných zranitelných skupin (těhotné ženy, osoby ohrožené násilím)

Těhotné ženy představují zvlášť zranitelnou skupinu, které je nutné zabezpečit rychlou podporu, stabilní prostředí a zajistit zdravotní péči pro matku i dítě. **Oběti domácího či jiného násilí** jsou vystaveny nejen riziku ztráty bydlení, ale i mnoha dalším (jako je např. strach z návratu do původního prostředí, pokračující násilí, psychické problémy apod.) Pro tyto skupiny existují speciální priority v programech bydlení jako je okamžitá pomoc, existence azylových domů, bytů s utajenou adresou apod.

Přítomnost domácích mazlíčků

Otázka je v pasportizaci domácností důležitá proto, že významně ovlivňuje výběr vhodného typu bydlení. Mnoho forem bydlení (např. azylové domy, ubytovny, krizová zařízení) mají omezení týkající se domácích zvířat. Zvířata mají pro své majitele i sociální a psychologický význam. Napomáhají socializaci a aktivnímu pohybu (zvláště v případě seniorů, kteří bývají ohroženi absencí sociálního kontaktu). V případě nutnosti zvíře opustit z důvodu stěhování, může pro rodinu znamenat vážný psychický stres. Informace o přítomnosti domácích zvířat pomáhá předejít budoucím konfliktům a může ohrožovat úspěšné zabydlení domácnosti, kdy žadatel nabídnuté bydlení odmítne s odůvodněním, že zde nemůže mít svého zvířecího přítele.

Druhou důležitou oblastí mapování jsou **finance**. Tyto parametry jsou důležité pro identifikaci domácností v bezprostřední či latentní bytové nouzi, umožňují zvolit potřebnou intervenci (krizové bydlení, finanční poradenství, oddlužení, sociální doprovod apod.) či zvyšovat kompetence jednotlivých domácností pro udržení stabilního bydlení. Zjištění finanční situace rodiny současně pomáhá k propočtu, jak nákladné budoucí bydlení si rodina může dovolit.

Pravidelný měsíční příjem domácnosti (mzda, dávky, důchod, podpora v nezaměstnanosti)

Výše a typ příjmu určují, zda je domácnost schopna pravidelně hradit náklady na bydlení (např. nájem, energie, služby, základní potraviny) a udržet chod domácnosti bez trvalého rizika zadlužení nebo vystěhování. Jinými slovy se tedy jedná o základní ukazatel ekonomické stability. **Druhy příjmů** signalizují míru zranitelnosti – osoby závislé na dávkách nebo důchodu bývají zranitelnější vůči změnám systému jako jsou např. změny pravidel pro získání sociální dávky (v nedávné době viz superdávka) anebo pokud dojde k opoždění plateb. Domácnosti bez jistého příjmu, tedy ty, jejichž členové jsou nezaměstnaní bez podpory, jsou vysoce ohrožené. V neposlední řadě tato položka ukazuje na míru schopnosti a samostatnosti rodiny, protože vyšší rozmanitost příjmů často znamená větší finanční odolnost.

Přístup k dávkám

Efektivní čerpání sociální podpory může domácnost vytáhnout z krizové situace, zabránit ztrátě bydlení a podpořit integraci do běžné společnosti. Velkou neznámou je v aktuální době superdávka. Pracovníci sociálních služeb očekávají, že svými přísnými kritérii

uvrhne do existenční nouze více rodin. Kategorie zároveň signalizuje administrativní kompetence rodiny, kdy jsou zbytečně ohrožené ty rodiny, které si dávky nezařídí buď včas, anebo o svém nároku neví.

Výše dluhů na nájemném, službách a energiích

Detekují bezprostřední hrozbu ztráty bydlení. Dluhy na nájemném nebo energiích často vedou přímo k vypovězení smlouvy, odpojení energií nebo zahájení exekuce. Opakované dluhy svědčí o narušených finančních kompetencích a pravděpodobné spirále zadlužení. V takém případě můžeme říci, že rodina je v dlouhodobé ekonomické nouzi. Pečlivé zmapování dluhů nejenže umožní intervenci dříve, než hrozí vystěhování, ale i rychlé nasměrování na dluhové poradenství, krizové bydlení anebo splátkové programy.

Dostupnost úspor

Rodiny s úsporami jsou schopny zvládnout nenadálé události jako je např. oprava spotřebiče, mimořádné platby (např. doplatky na energiích) apod. aniž by se dostaly do bezprostřední nouze. Jedná se tedy o ukazatel odolnosti vůči krizím. Chybějící finanční rezerva znamená vysoké riziko rychlého propadu do dluhů nebo ztráty bydlení při nečekané události. Absence úspor v domácnosti umožňuje zacílit sociální podporu na zvýšení kompetencí finanční gramotnosti.

Další důležitou oblastí mapování při pasportizaci domácností je **právní status bydlení**, který zásadním způsobem určuje stabilitu, bezpečnost a předvídatelnost bydlení pro všechny členy domácnosti. Umožňuje odhalit domácnosti v nejvyšším riziku ztráty bydlení a pomáhá zacílit služby na ty, kteří bez pomoci pravděpodobně skončí bez domova.

Typ smluv a právní status bydlení

Právní vztah k bydlení (nájemní smlouva, podnájem, vlastnictví, užívání bez smlouvy) určuje míru právní ochrany i možnosti zásahu sociálních služeb nebo obce. Informace je důležitá také pro ÚP, který k žádosti o superdávku, jejíž součástí je dnes i příspěvek na bydlení, vyžaduje doložení platného právního titulu užívání bytu. Domácnosti bez formálního právního vztahu k místu bydlení tak mají snížené šance získání státní podpory a jsou zároveň extrémně zranitelné, jelikož jim hrozí okamžitý zánik bydlení, nejsou chráněny zákonem a nelze tuto ztrátu preventovat. Tato kategorie tak umožňuje identifikovat, zda domácnost splňuje podmínky pro legální pobyt a zda je v případě potíží schopna hájit svá práva ať sama nebo s pomocí sociálních služeb.

K získání komplexního obrazu rodiny je dobré zjistit i její **historii bydlení**. Tyto údaje umožňují rozeznat tzn. „chronické případy“, tedy klienty, kteří opakovaně selhávají v udržení bydlení. Data dále umožňují efektivnější nastavení pomoci pro jednotlivé domácnosti, čímž zvyšují šance jednotlivých domácností udržet si stabilní bydlení. V dlouhodobém horizontu pak snižují finanční náklady na krizová opatření. Obce z těchto dat mohou čerpat informace o tom, jaký typ sociálních služeb je třeba na území podporovat a jaký typ prevence je nutné na území rozvíjet (např. zvýšená podpora programů Housing First).

Délka historie bezdomovectví nebo nejistého bydlení

Jedná se o zásadní ukazatel míry sociálního vyloučení, jelikož dlouhodobá zkušenost s bezdomovectvím nebo životem v nejistém bydlení (např. ubytovny, azylové domy) ukazují na hlubší problémy, které mohou zasahovat do oblastí chudoby, selhání sítě rodiny, závislosti či dlouhodobé nezaměstnanosti. Tato informace pomáhá zacílit potřebnou podporu (např. z oblasti zdravotní péče, dávkového systému, zvyšování kompetencí v oblasti sociálních a hygienických, pracovních a sociálních návyků) a zároveň ukazuje na zvýšené riziko opětovné ztráty bydlení po jeho získání. V tomto případě je třeba domácnost v oblasti sociálních služeb zvýšeně sanovat.

Časté stěhování rodin z bytu do bytu ukazuje na nestabilitu a neschopnost adaptace. V tomto případě je nutné zjistit příčiny nestability (např. dluhy, násilí v rodině, trestná činnost, ekonomické důvody apod.) tak, aby mohla být nabídnuta efektivní podpůrná činnost (např. tréninkové bydlení, asistence při hospodaření s penězi, podpora rodinných vztahů) a nastaveny preventivní opatření.

Potřebná / požadovaná velikost a dispozice bytu + preferovaná lokalita

Velikost a dispozice bytu musí odpovídat počtu a potřebám členů domácnosti. Jednoduše řečeno, malá domácnost snese menší byt, vícečetná domácnost potřebuje byt větší. Jsou-li v domácnosti děti, mělo by se dbát na jejich komfort – např. oddělené ložnice, místo ke studiu / hraní. V případě potřeby musí být byt vybaven bezbariérovými prvky. Neméně důležitou součástí je preference lokality, a to ať z důvodu přístupu ke službám (lékař, škola, školka, dostupnost MHD), anebo z důvodu sociálních vazeb (rodiny chtějí zůstat blízko širší rodině či přátelům). Naplnění těchto perspektiv výrazně napomáhá rodinám udržet si stabilní bydlení. V neposlední řadě je otázka důležitá také z hlediska efektivního využití bytového fondu města/obce a veřejných zdrojů, protože zjištění reálné

potřeby velikosti bytu umožňuje obci lépe nabídnout vhodné byty z hlediska kapacit bytového fondu (zamezí se přidělení bytu, který rodina nevyužije, anebo si ho naopak nezvládne udržet).

Dalším parametrem, který je doporučený sledovat, je technický a hygienický stav aktuálního bydlení, který významně rozhoduje o kvalitě života a zdraví osob i o tom, zda je potřebná pomoc obce či státu. Vedle rozpoznání domácností v akutním zdravotním a sociálním riziku vyžadující prioritní zásah, poskytují kategorie podklad obcím pro plánování obnovy bytového fondu a prevence krizí typu neobyvatelných domů či bytových domů.

Přítomnost základních hygienických podmínek (voda, teplo, elektřina, odpad)

*Základní podmínkou důstojného bydlení je dostupnost **vody** (užitkové i pitné), **tepla** (zvláště v zimních měsících, fungující **elektřina** a **odpady**. Nedostatečné hygienické podmínky znamenají vyšší výskyt nemocí, sociální vyloučení vč. ostrakizace dětí ve školním prostředí.*

Přelidněnost, stavební či zdravotné závadnost (vlhkost, plísně, špatná statika)

***Přelidněností** máme na mysli situaci, kdy vícečetné domácnosti žijí na malém prostoru (např. více lidí v jednom pokoji, garsoniére). Taková situace snižuje kvalitu života každého člena domácnosti a výrazně ovlivňuje školní úspěšnost dětí. Přítomnost **vlhkosti** a **plísní** přinášejí mj. závažné zdravotní potíže (např. chronické onemocnění dýchacích cest, alergie apod.). **Špatná statika** domu znamená permanentní (smrtelné) riziko pro obyvatele domu*

Mapování domácností – rozdělení rolí sběru dat

Předložené variantní řešení sběru dat k pasportizaci domácností se liší zejména podle subjektu, který sběr provádí. Každý ze subjektů má jiné kompetence, zdroje informací, právní omezení, metodické postupy i následné možnosti práce s daty. Následují variantní řešení sběru dat vč. popisu výhod či omezení uvedených institucí.

Sběr dat Odborem sociálních věcí města/obce

Odbor sociálních věcí města/obce má obvykle nelepší přístup k údajům o dávkách, trvalém pobytu a sociální historii klienta (tyto oblasti jsou obsaženy ve výčtu otázek výše). Odbor sociálních věcí má zároveň nejlepší napojení na další sociální služby v obci / městě

/ kraji a to i z toho titulu, že mnohé z nich financuje z rozpočtu obce/města. Má tedy detailní přehled nejen o zaměření jednotlivých sociálních služeb, ale také o jejich kapacitách. Odbor sociálních věcí je součástí státní správy, má tedy vysoké právní kompetence sbírat citlivé údaje v souladu se zákonem a dále s nimi nakládat. V případě sběru informací připraví odbor respondentům *Informovaný souhlas* obsahující informaci, za jakým účelem se data sbírají a jakým způsobem s nimi bude nakládáno. **Nevýhodou** sběru dat tímto subjektem je další administrativní zátěž, která je kladena na státní zaměstnance. Další nevýhodou může být nedůvěra respondentů k „úřadům,“ což může mít vliv na úplnost či pravdivost poskytnutých informací.

Sběr dat sociálně zaměřenými neziskovými organizacemi

Terénní pracovníci sociálně zaměřených neziskových organizací díky pravidelné práci v terénu mohou často získat podrobnější a důvěrnější data. Protože klienty většinou dlouhodobě doprovázejí, dobře se orientují v prostředí klientů a znají jejich potřeby, mají komplexní přehled o rodinné situaci. **Nevýhodou** sběru dat neziskovými organizacemi je jejich omezený přístup ke státním registrům (např. trvalý pobyt, dávky). Proto musejí úzce spolupracovat se úřadem a data ověřovat spolu s klientem. Neziskové organizace v tomto sběru dat limitovány také právně. Ke sběru dat potřebují nejen *Informovaný souhlas*, ale také GDPR. V případě, že data budou poskytovat třetím stranám (např. jiné neziskové organizaci), tato informace musí být obsažena v Informovaném souhlasu, který je podepsán klientem. Mezi dvěma neziskovými organizacemi by pak měla být sepsána *Smlouva o předání a ochraně údajů* (upravuje způsob předání dat, jejich zabezpečení, odpovědnost za případný únik, dobu uchování a likvidaci dat). Zároveň by se měla dodržet *zásada minimalizace* čili předávána by měla být jen ta data, která jsou pro třetí strany potřebná (např. z hlediska sociální intervence).

V kontextu dokumentu se na pasportizaci domácností podílí lokální aktéři v území. Tedy i sociální odbor. Ten může neziskové organizace pověřit, aby data sbíral jménem obce/města. NNO udělí **formální pověření**. To může mít buď formu *Smlouvy o spolupráci* (měla by jasně definovat účel a rozsah sběru dat, způsoby jejich ochrany a předání, odpovědného pracovníka, dobu trvání pověření, finanční podmínky, př. sankce za pochybení + body týkající se GDPR.), anebo písemného mandátu či rozhodnutí rady/zastupitelstva města.

Rozdělení rolí

Níže jsou popsány možné varianty rozdělení rolí v procesu sběru a vyhodnocování dat s třemi definovanými aktéry procesu: Odboru sociálních věcí, Manažera sociálního začleňování (anebo obdobné funkce), zapojených NNO se sociálním zaměřením. Ať je zvolen jakýkoli model, vždy je dobré na počátku spolupráce mezi aktéry nastavit **jasná pravidla spolupráce, efektivní komunikaci, kontrolu kvality vstupů** (pasportizační dotazník) a **výstupů** (vyhodnocení dat a procesů).

→ **Řízení ze strany Odboru sociálních věcí**

Odbor sociálních věcí – vede celý proces pasportizace domácností, určuje metodiku, sestavuje harmonogram, shromažďuje, vyhodnocuje a archivuje data. Koordinuje zapojené aktéry a rozhoduje o dalším postupu; na základě vyhodnocených dat rozděluje rodiny do péče návazných sociálních služeb.

Manažer sociálního začleňování – má podpůrnou roli v procesu tvorby metodik a konzultací; zajišťuje, aby pasportizace zohledňovala strategii sociálního začleňování, doporučuje inovace a zajištění návazných služeb; komunikuje se sociálními službami ohledně jejich práce v přidělených rodinách – organizuje mikrotýmy. Pravidelně evaluuje celý proces.

Neziskové organizace – po vyhodnocení dat se podílí na zajištění sociální práce v jednotlivých domácnostech.

→ **Partnerský model**

Odbor sociálních věcí – zajišťuje právní rámec; ve spolupráci se NNO a Manažerem sociálního začleňování tvoří pasportizační dotazník; sbírá/ověřuje oficiální data (trvalé pobyty, dávky, sociální historii rodiny apod.), garantuje ochranu dat.

Manažer pro sociální začleňování – koordinuje komunikaci mezi aktéry (Odbor sociálních věcí a NNO), rozděluje úkoly, metodicky vede tým, dohlíží na standardizaci procesu a napojení na strategii města/obce; pravidelně evaluuje celý proces.

Neziskové organizace – z pověření Odboru sociálních věcí realizují šetření v rodinách, detailněji mapují potřeby cílové skupiny, na základě vyhodnocení sebraných dat zajišťují následnou sociální podporu v rodinách.

→ **Vedoucí role manažera sociálního začleňování**

Odbor sociálních věcí – je partnerem manažera sociálního začleňování, poskytuje právní a administrativní zázemí, schvaluje rozhodnutí v souladu s interními postupy, finalizuje evidenci; poskytuje pověření ke sběru dat / nebo data sbírá sám

Manažer sociálního začleňování – koordinuje celý proces (komunikuje se všemi aktéry, svolává schůzky k tvorbě pasportizačního dotazníku, rozděluje role, vyhodnocuje jednotlivé výstupy, stanovuje priority, sjednocuje metodiku), pravidelně evaluuje celý proces. Na základě zákona je mu uděleno pověření k propojení všech zdrojů

Neziskové organizace – zabezpečují terénní šetření; poskytují zpětnou vazbu celého procesu; na základě vyhodnocených dat a přidělených rolí zabezpečují návaznou sociální práci.

→ **Delegované sběry (NNO pod mandátem úřadu)**

Odbor sociálních věcí – uděluje mandát NNO; kontroluje kvalitu sběru dat a zajišťuje evidenci; může zpracovávat a schvalovat výsledky, na základě výsledků následně rozdělí pasportizované rodiny do péče sociálních služeb.

Manažer sociálního začleňování – působí jako konzultant nebo supervizor procesu; dohlíží, aby proces naplňoval strategii města/obce a zohledňoval strategii začleňování; pomáhá s hledáním vhodného ubytování.

Nezisková organizace – má oficiální pověření od Odboru soc. věcí, provádí samostatně celý proces sběru dat dle metodiky úřadu, předává data k centrálnímu vyhodnocení. Následně zajišťuje potřebnou sociální práci.

Závěr

Návrh participativního sběru dat pro Karlovy Vary představuje praktický rámec, jak propojit desegregační plán s každodenní rozhodovací praxí zapojených aktérů. Umožňuje systematicky shromažďovat informace o domácnostech, bytovém fondu, kapacitách služeb i průběhu jednotlivých kroků desegregace a tyto informace využívat k průběžné korekci postupu.

Klíčovým prvkem navrženého systému je rozdělení rolí (facilitátor, správce dat, analytik, lokální garant) a jejich ukotvení ve struktuře pracovních skupin. Tím se zajišťuje, že sesbíraná data nezůstanou pouze „monitoringem na papíře“, ale stanou se běžnou součástí práce pracovních skupin, ročních revizí desegregačního plánu i operativních rozhodnutí v území.

Participativní přístup zároveň posiluje spoluodpovědnost jednotlivých aktérů – včetně domácností, neziskových organizací, městských odborů a politického vedení – za podobu a výsledky desegregačního procesu. Společné vytváření a vyhodnocování dat pomáhá předcházet konfliktům, lépe zohledňovat rizika a přibližuje přijatá opatření reálným potřebám lidí i možnostem města.

Dokument je koncipován jako otevřený návrh, který je možné dále upravovat podle vývoje situace v Karlových Varech, kapacit zapojených subjektů a zkušeností z desegregačních aktivit předchozích let, které ve městě proběhly. Doporučuje se, aby se součástí roční revize desegregačního plánu stala také revize nastavení participativního sběru dat – včetně používaných nástrojů, periodicity a způsobů využití výstupů.

Ministerstvo pro místní rozvoj

Staroměstské náměstí 6

110 15 Praha 1

Tel.: +420 224 861 111 (ústředna)

Fax.: +420 224 861 333 (centrální)

www.mmr.cz